

ŞEYH BEDRETTİN VE THOMAS MORE

Aydınlık Gazetesi, 18 Nisan 2016

Yıldırım Koç

Tüm ömrünü gerici Katolik kilisesinin çizdiği sınırlar içinde ve sömürücü İngiliz hakim sınıflarına hizmetle geçiren büyük hümanist Thomas More'u (1478-1538) değerlendirirken, dönemin şartlarını dikkate almak gerekir.

Thomas More'dan yüzyıl önce Anadolu'da sınıfsız ve sömürsüz bir dünya için zulme başkaldıran ve bu yolda hayatını feda eden yiğit devrimcilerin başında Şeyh Bedrettin, Börklüce Mustafa ve Torlak Kemal geliyordu. Anadolu'nun böyle yiğit devrimcileri varken, tüm yaşamı boyunca sömürü düzenine hizmet eden ve Katoliklik için hayatını veren Thomas More'a "tarihte eşine az rastlanan büyük bir devrimci" demek doğru mudur?

KADINDAN GAYRİ HERŞEY ORTAK

Şeyh Bedrettin 1358 yılında Edirne yakınlarındaki Simavna'da doğdu.

Şeyh Bedrettin'in görüşlerini Füzuzan Husrev Tökin, **Türkiye'de Halk Hareketleri** kitabında şöyle özetlemektedir:

"Tanrı, dünyayı yaratmış, insanlara bağışlamış. Yiyecek, içecek, giyecek, toprak, davar ve bütün toprak ürünleri, kamu'nun ortaklaşa hakkıdır. İnsanlar yaratılıştan eşittirler. Birinin servet toplayıp biriktirmesiyle diğerinin ekmeğe bile muhtaç olması tanrısal maksat'a aykırıdır. Nikahlı kadınlar ortaklık kurallarının dışındadır. Bu birlik dışında kalan her şey, insanların ortaklaşa malıdır. Ben senin evinde kendi evim gibi oturabilmeliyim. Sen benim eşyayı kendi eşyan gibi kullanabilmelisin. Emlakimize karşılıklı sahip olabilmeliyiz. Tanrı, ortaya koyduğu kanunlardan hakkı ile faydalanabilmesi için insana akıl ve anlayış vermiştir. Herkes kendi aklının çevresi içinde Tanrı'nın emirlerini kabul eder. Birinin çevresi, inancı diğerlerine benzemediği için zor ve sertlik göstermek doğru değildir. Düşünce, vicdan özgürlüğü, tabiat düzeninin verimidir; onun için zorbalığın etkisinden korunmuştur. Gerek Müslümanlıkta, gerek Hıristiyanlıkta bilginlerin ve papazların yanlışları ile nice kötü şeyler konmuştur; bunlar kaldırılırsa dinler bir olur. Müslüman, Hıristiyan, Musevi, Mecusi, hep tanrı kuludur, birdir, kardeşlerdir. Aralarında sevgi ve kardeşlik bulunması şarttır. Onların kaynaşması ve muhabbetleri sayesinde Hak kötülüğü yener. (...) Haksızlığın ve zorbalığın elinde bulunan bir hükümetin saldırılarını hoş görmek ve emirlerine uymak hiç bir zaman doğru değildir. Saray, saltanat, yeniçeri ve savaş hep haksızlığın eseridir. Tekkeler, dervişler, bilginler de haksızlığın ve zorbalığın ürünleridir. Onlar da haksızlığa ve zorbalığa alet oluyorlar. Hükümet, zaman-ı saadet'de (İslamiyetin ilk devirlerinde) olduğu gibi, millet tarafından seçilmelidir. Herkes tam bir özgürlük içinde kendi düşünce ve davranışının sahibi olabilmeli, komşusunun davranışlarına ve inancına saygı göstermelidir." (s.37-38)

Thomas More'un Ütopya'sındaki hümanizm mi daha ileri, ondan yüzyıl önce Şeyh Bedrettin'in savunduklarındaki mi?

SÖMÜRÜYE KARŞI BAŞKALDIRI

Şeyh Bedrettin'in yoldaşlarından Torlak Kemal, Manisa yöresinde ve Börklüce Mustafa, Aydın Karaburun'da ayaklanma örgütledi. Her din ve kökenden yoksul insanlar, "kadınlardan gayri" herşeyin ortak mülkiyette olması için ayaklandı. Yenildiler. Börklüce Mustafa bir çarımha çivilendi, bir deve üzerinde köy köy, şehir şehir dolaştırıldı.

Şeyh Bedrettin ise Deliorman'a çekildi. Büyük bir Türkmen kitlelerini ayaklandırdı. Yenildiler. Darağacına çıkarıldığında son sözleri şunlar oldu: "Kâinata baktım, Tanrı'ya benziyor. Kendime baktım, aynen Tanrıyım. Çekin ipimi."

Şeyh Bedrettin'in kemikleri 1924 yılında Sultan Mahmut türbesine defnedildi.

Işıklar içinde yatsınlar.